

**ІНФОРМАЛЬНА ОСВІТА (САМООСВІТА)
ЯК ОСНОВНА ФОРМА ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ
МАЙСТЕРНОСТІ ПЕДАГОГА**

*Формальна освіта допоможе вам вижити,
а самоосвіта приведе вас до успіху*

Джим Рон

Процеси реформування освіти України, зумовлені розбудовою незалежної держави та її входженням у світовий та європейський освітні простори, охоплюють всі її складники та передбачають ґрунтовні зміни в системі післядипломної освіти. Центральною ланкою цієї системи має стати інформальна освіта (самоосвіта), як процес постійного самовдосконалення та саморозвитку педагога.

За твердженням А. Маслоу, одного із засновників гуманістичної психології, в основі особистості закладена мотиваційна сфера – те, що рухає людиною, що робить її особистістю [2]. Умотивованого учителя, «який має свободу творчості й розвивається професійно» [3] потребує нова українська школа. Інформальна освіта, «яка передбачає самоорганізоване здобуття особою певних компетентностей, зокрема під час повсякденної діяльності, пов'язаної з професійною» [1] є основою професійного зростання педагогічного працівника. Проблема самоосвіти в різних її аспектах приваблювала увагу видатних педагогів минулого (Я. Коменський, Г. Сковорода, Я. Чепіга, С. Русова, В. Сухомлинський та інші) і сьогодні знаходиться в центрі наукових інтересів (І. Зязюн, Н. Косенко, С. Крисюк, В. Лутанський, Н. Протасова, Н. Сафонов, М. Солдатенко та ін.).

Мета дослідження – розглянути роль інформальної освіти в процесі професійного розвитку педагога як фахівця.

Сучасна школа потребує вчителя нового типу, який володіє високою фаховою кваліфікацією та професійною культурою, має високий рівень емоційного інтелекту, здатний об'єктивно осмислювати педагогічні явища і факти, критично оцінювати й творчо перетворювати педагогічну дійсність, вміє налагоджувати внутрішню і зовнішню комунікації, готовий змінюватися відповідно до соціальних вимог суспільства та замовників освіти, а отже, готовий до постійного навчання. Учителі, «які вже працюють у школі, мусять мати змогу постійно вдосконалюватися, опановувати нові творчі підходи й орієнтуватися в нових розробках і дослідженнях» [4, с. 129].

Самоосвітня діяльність є багатоаспектним педагогічним особистісним утворенням, системою, яка складається із взаємозумовлених і взаємопов'язаних компонентів і ґрунтується на особистісному, діяльнісному, індивідуальному,

інноваційному, технологічному підходах та принципах: системності і послідовності, неперервності та наступності, гуманізації, зв'язку теорії з практикою, взаємозв'язку психолого-педагогічних і науково-методичних знань, відповідності змісту самоосвіти рівню підготовки та інтересам педагога, мобільності, інтегративності, випереджального характеру, самоорганізації, самореалізації, освіти впродовж життя.

Продуктивність інформальної освіти можлива, якщо педагог:

- ✓ відкритий до змін;
- ✓ має потребу у власному розвитку;
- ✓ володіє способами самопізнання, самоаналізу, самоорганізації;
- ✓ освоїв методи дослідницької та творчої діяльності;
- ✓ володіє засобами узагальнення свого та колективного досвіду;
- ✓ вміє здійснювати поточне і перспективне планування;
- ✓ вміє підбирати раціональні форми та засоби засвоєння і збереження інформації;
- ✓ здатний до рефлексії та адекватної оцінки результатів власної діяльності;
- ✓ поєднує професійний розвиток з особистісним.

Сучасний педагог має постійно працювати над собою, швидко вчитися, опановувати нові методики і технології, змінюватися, щоб відповідати швидкоплинним вимогам суспільства. Нова якість освіти неможлива без творчого самовдосконалення та саморозвитку педагогів. Творчо працюючий педагог сам собі створює особистий імідж.

За результатами дослідження зроблено такі **висновки**:

- самоосвітня діяльність є важливою і обов'язковою складовою професійного розвитку особистості та неперервної освіти;
- інформальна освіта – це безперервний і системний процес, який має бути спланованим і організованим;
- позитивні наслідки самоосвітньої діяльності можливі у тому випадку, якщо вона усвідомлюється педагогом як особиста і соціальна потреба, добровільна і відповідно упорядкована;
- головним результатом самоосвіти стає розвиток здатності до реалізації творчого потенціалу, формування потреби в саморозвитку, прагнення до постійного вдосконалення;
- самоосвітня діяльність педагога має стати основною формою підвищення рівня його професійної майстерності.

Література

1. Закон України «Про освіту»/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ru.osvita.ua/legislation/law/2231/>
2. Маслоу А. Мотивация и личность/ А. Маслоу/ 3-е изд. / Пер. з англ. – СПб.: Питер, 2009 –352 с.
3. Нова Українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/Новини%202016/12/05/konczepczya.pdf>
4. Робинсон К. Школа майбутнього. Революція у вашій школі, що

УДК 371.133

Стандрет Г. Н.
керівник гуртка-методист,
педагог-організатор КЗ ТМР «Станція юних техніків»
halyastandret@gmail.com

ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГА

Реформування освіти в Україні є частиною процесів оновлення освітніх систем, пов'язаних із визнанням значимості знань як рушія суспільного добробуту та прогресу.

Стає очевидним, що досягнення мети сучасної освіти пов'язане з особистісним потенціалом учителя, його загальною та професійною культурою, без яких неможливе вирішення наявних проблем навчання та виховання відповідно до нових освітніх парадигм.

Сучасному вчителю необхідні гнучкість і нестандартність мислення, уміння адаптуватися до швидких змін умов життя. А це можливо лише за умови високого рівня професійної компетентності, наявності розвинених професійних здібностей. Ця проблема зафіксована в державній національній програмі «Освіта», де наголошується, що один з головних шляхів реформування освіти полягає в необхідності «підготовки нової генерації педагогічних кадрів, підвищення їх професійного та загальнокультурного рівня» [1].

У Концепції загальної середньої освіти зазначена необхідність розв'язання проблеми підготовки вчителя, який усвідомлює свою соціальну відповідальність, постійно дбає про своє особистісне і професійне зростання, уміє досягти нових педагогічних цілей.

Шкільний учитель має надзвичайні потенційні можливості впливати на формування особистості, світогляду, політичних переконань, настроїв і моралі підростаючого покоління. Але реалізація цих можливостей залежить у кожному окремому випадку від особистих якостей педагога; реальну роль відіграють його талант, любов до дітей, бажання працювати. Окрім цього, височінь соціального положення професії педагога, її престиж залежить від тієї системи суспільних відносин, у якій живе і працює вчитель.

Слово «компетентність» походить від латинського слова *competens* (*competentis*), що в перекладі означає «належний», «здібний».

Компетентний означає обізнаний у певній галузі, той, що має право за своїми знаннями або вирішувати що-небудь, судити про щось.

Компетентність – це здатність розв'язувати проблеми, і це забезпечене не лише володінням готовою інформацією, а й інтенсивною участю розуму, досвіду, творчих здібностей учнів.

У сучасній психолого-педагогічній літературі з проблеми професійної компетентності вчителя існують різні точки зору. Частіше за все дослідники